

AZ EGYHÁZ SZAVA

APOSTOLI BUZDÍTÁS A CSALÁDRÓL

1981 Krisztus Király vasárnapjáról keletkezett a Szentatya „Familiaris consortio” kezdetű apostoli buzdítását. Ebben – mint a bevezetésben elmondja – az 1980-as püspöki szinódus eredményeként beterjesztett 43 indítványt dolgozza fel. Négy részből áll, kb. 100 oldal terjedelmű.

I. A család ma – fények és árnyak. A családoknak a mai világban kell Isten tervét megvalósítaniuk, az Egyháznak a mi korunk föltételei közt élő családhoz kell az Evangéliumot közvetítenie. Ezért szükség van a család mai helyzetének ismeretére. Ennek pozitív és negatív oldalai vannak. Pozitív az, hogy az ember jobban tudatára ébredt személyes szabadságának, s így jobban a figyelem központjába került a házastársak kölcsönös viszonya, a nő méltósága, az életadás és a gyermeknevelés felelőssége. Örvedetes a családok segítő összefogása és egyházi küldetésük tudata. Másfelől öt aggasztó jelét látjuk alapvető értékek elsatnyulásának: a házastársak egymástól való függetlenségét hangoztató téves teológiai és gyakorlati felfogás; súlyos félreértések szülő és gyermek tekintélyi viszonyáról; nehézségek az értékek közvetítésében; a válások növekvő száma; magzatelhajtás, sterilizálás, fokozódó gyermekellenes felfogás. E negatív jelenségek alapja a szabadság helytelen fogalma és használata. A harmadik világban a családok gyakran nyomorognak és a legelemibb szabadságnak is híján vannak. A jóléti országokban viszont a túlzott bőség és a fogyasztói magatartás akadályoz meg az új élet vállalásában, amit nem áldásnak, hanem fenyegető veszélynek tekintenek. Az Egyház feladata ilyen körülmények között „a dolgok gondos megfontolása és a fáradozás vállalása, hogy a keletkező új lelki kultúrát teljesen átjárja az Evangélium, hogy az igazi javakat előbbre valóknak ismerjék el, hogy a férfi és a nő jogait biztosítsák, hogy az igazságosságot a társadalmi struktúrákban előmozdítsák” (8. pont). Az ilyen „új humanizmus” nem távolítja el az embert Istentől, inkább közelebbi viszonyba hozza vele. Állandó, fokozatos megtérésre van szükség.

II. Házasság és család Isten tervében. Minden ember alapvető, természet szerinti hivatása a szeretet. A keresztény kinyilatkoztatás szerint a teljes szeretet megvalósítása kétféleképpen lehetséges: házasságban és szüzességben. A pápa röviden végigkíséri a házassági szövetség alakulását az ó- és az újszövetségben. A gyermekekkel a házasság családi közösséggé válik, az Egyház és az emberiség nagy családjának egy-egy sejtjévé.

III. A keresztény család feladatai. Ez a dokumentum legterjedelmesebb része. „Család, légy azzá, ami vagy!” – ezzel a felszólítással figyelmezteti a Szentatya

a családot küldetésére: hogy az élet és a szeretet közössége legyen. „A család küldetése az, hogy őrizze, kinyilvánítsa és közölje a szeretetet, mint eleven visszaverődését és igazi részecskéjét annak a szeretetnek, amellyel Isten az emberi nem iránt és Krisztus Urunk az ő jegyese, az Egyház iránt viseltetik” (17). Négy nagy feladata van:

1) **Személyi közösség megalkotása.** Ez szeretet nélkül lehetetlen. A házastársak közössége benső egység, kölcsönös önanajándékozás, s mint ilyen felbonthatatlan. A gyermekek java is ezt követeli. A pápa nyomatékosan elítéli a poligámiát és a házassági hűség megszegését, s buzdítja a keresztény házasságokat, tegyenek tanúságot a hűség mellett. Így válnak Krisztus szeretetének és rendíthetetlen hűségének kicsiny, de értékes jeleivé. Dicséret illeti azokat is, akiket házastársuk elhagyott, de hitben és reményben kitarva nem lépnek új közösségre. — A gyermekekkel, közvetlen rokonokkal és az otthonban élő más személyekkel kiegészült nagyobb családi közösség az emberi fejlődés gazdag iskolája, de sok áldozatot is követel. Minden tagnak saját adottságai, kegyelmei és felelőssége szerint kell szolgálnia. Így válik a keresztény család igazi „családegyházzá”, házi egyházzá. Különös figyelmet szentel a pápa a nő jogainak és kötelességeinek. Hangsúlyozza a férfival egyenlő méltóságát és felelősségét, valamint jogát a különböző hivatások betöltésére és a közéletben való szereplésre. Ugyanakkor azt is meg kell követelni, hogy a társadalom ismerje el a házi munka és az anyai hivatás értékét, és a nő ne kényszerüljön anyagi okokból házon kívül dolgozni. A nő méltóságát alapvetően veszélyezteti az a beállítottság, amely az embert nem személynek, hanem megvásárolható tárgynak tekinti önző érdekek és élvezet szolgálatában; az ilyen gondolkodásmód első áldozata a nő. Szó van ezután röviden a férj és apa szerepéről, a gyermekek jogairól és a családban lévő öregekről.

2) **Az élet szolgálata.** A teremtés óta alapvető feladata ez a családnak. A termékenység a hitvesi szeretet gyümölcse és jele; az élet továbbadásával a házastársak a szerető Teremtő munkatársaivá válnak. Az Egyház mindig az élet oldalán állt és áll, és a mai sokszor élet-ellenes beállítottsággal szemben hangoztatja „eltökélt szándékát, hogy teljes erejéből előmozdítsa és minden támadás ellen védelmezze az emberi életet, bármilyen helyzetben vagy a fejlődés bármilyen fokán” (30). Ezért mint az emberméltóság súlyos megsértését ítél el minden kísérletet, amely korlátozni próbálja a házastársak szabadságát a gyermek vállalásában. Kiáltó jogtalanság, hogy a harmadik világ számára adott segélyeket fogamzásgátlási programoktól teszik függővé. — Az emberi szexualitás a teljes személy értéke és feladata. A szerető egyesülésnek és az élet átadásának összefüggését az ember nem szüntetheti meg önkényesen. A teológiának kötelessége a házastársak tapasztalatainak és az embertudományok eredményeinek világánál kidolgozni és elmélyíteni az antropológiai s egyben erkölcsi különbséget a fogamzásgátlás és a ritmusmódszer alkalmazása között. A természetlen napokra korlátozott együttélés a dialógus elfogadását, a kölcsönös tiszteletet, felelősséget, önuralmat jelenti. Az Egyház tudja, hogy e téren sok

házaspárnak nemcsak gyakorlati nehézségei vannak, hanem még a szóban forgó erkölcsi értékeket sem fogják fel. Az Egyház mint tanító és anya járjon el e kérdésben is, ébressze fel a helyes meggyőződést, és nyújtson konkrét segítséget. — Az életadás műve folytatódik a nevelésben. A pápa nyomatékosan hangsúlyozza, hogy a szülőknek a nevelés joguk és kötelességük, eredendő, pótolhatatlan és elidegeníthetetlen feladatuk. A nevelés az emberi élet alapértékeire történjék. A házasság szentségéből fakadó hivatás ez és igazi egyházi szolgálat, amely az Egyház tagjait képezi. Szent Tamás nem vonakodik a papi szolgálathoz hasonlítani. Az Egyház és az állam feladata, hogy a szülőket a nevelés terén mindenben megfelelően segítse. — Végül a pápa a család lelki termékenységéről és missziójának a természet adta kereteken túli kiterjeszkedéséről ír.

3) **Részvétel a társadalmi fejlődésben.** A család a társadalom alapsejtje, éltető sejtje. Ezért nemcsak védelmet és támogatást kell kapnia a társadalomtól és az államtól kötelességeinek teljesítésében, hanem saját feladatát is felelősséggel vállalnia kell a társadalom fejlesztésében. A család mint a személyi együttélés közössége az első, pótolhatatlan iskola a társadalom iránti magatartásban; megtanít, hogy a tisztelet, igazságosság, párbeszéd és szeretet jegyében építsük föl az emberekkel való kapcsolatainkat. A pápa a színódusi atyák nyomán felsorolja a családot megillető társadalmi jogokat. A Szentszék ezek „charta”-ját át fogja nyújtani az illetékes hatóságoknak.

4) **Részvétel az Egyház életében és küldetésében.** Három téren láthatjuk ezt: A keresztény család hívő és ezt a hitét hirdető közösség. Sajátos és pótolhatatlan hirdetési mód ez, jellemzői: szeretet, egyszerűség, életközelség és mindennapos bizonyágtétel. Továbbá a keresztény család Istennel beszélgetésben álló közösség; itt szó esik a szentségek használatáról és a család imájáról. Végül a család az emberek szolgálatában álló közösség, nyitott és szolgálatkész mindenki iránt.

IV. Családpasztoráció. Az Egyház kíséri a keresztény családot. A házassági előkészítésre következik az egyházi esküvő (probléma itt a nem hívő megkeresztelték házasságkötése), majd a házások gondozása. A családpasztoráció felelős hordozója az egyházi közösség, különösen a plébánia, valamint a szentségi kegyelem erejében maguk a családok. Az elsődleges felelős a püspök, segítői a papok és szerzetesek. Külön említendők a ma nagy szerepet játszó tömegtájékoztató eszközök. — Az utolsó részben a különleges vagy nehéz helyzetben élő családok lelkipásztori gondozásáról van szó. Sajátos probléma a vegyesvalású házasság, továbbá az ún. próbaházasság, a szabad kapcsolatok, a csak polgári házasság, a magányos és újraházasodott elváltak és az egyedülállók.

Buzdítása végén a pápa az Egyház minden gyermekéhez, de minden helyesen gondolkodó emberhez is fordul: „Az emberiség jövője a családtól függ!” Ezért elengedhetetlen és sürgető feladat, hogy minden jóakarátú ember fenntartani és előmozdítani igyekezzék a család értékeit, segíteni feladatait. A ke-

resztények pedig örömmel és meggyőződéssel hirdessék a családról szóló jóhírt. Az Egyház ismeri az utat, amelyen az igazi családi közösség megvalósulhat. Nem kényszeríti rá senkire, de bizalommal ajánlja fel mindenkinek, bár tisztában van vele, hogy a kereszt is hozzátartozik. Azonban éppen a kereszt érleli meg a családban a szeretet teljességét. A keresztény család előtt ott lebeg a Szentcsalád felülmúlhatatlan példája. Az ő oltalmukba ajánlja a Szentatya a családot.

A SZENTATYA LEVELE A MAGYAROKHOZ SZENT ERZSÉBETRŐL (Elhangzott nov. 15-én a sárospataki ünnepségen)

Lécai László bíboros, esztergomi érseknek, az érsekeknek, a püspököknek, a papságnak, a szerzeteseknek és szerzetesnőknek, minden szeretett magyar hívőnek.

Nagy örömmel fordulok ismét hozzátok, kedves magyar Testvéreim, Árpád-házi Szent Erzsébet, a magyar nemzet és a magyar egyház e csodálatraméltó leánya boldog halálának 750. évfordulója alkalmából. Szeretnék ugyanis lélekben jelen lenni közöttetek Sárospatakon, Szent Erzsébet születésének valószínű helyén, ahol ezekben a napokban és ebben az évben számos zarándok ünnepli Szent István törzsökének illatozó virágszálát.

Miközben „Szent Erzsébet asszony életéről” énekeltek, és megemlékeztek „sok jótételéről”, megelevenedik előttetek a mindössze huszonnégy évet élt fiatal asszony és édesanya századokat átragyogó elbűvölő alakja. Veletek együtt szemlélem én is az eleven természetű kislányt, akinek lelkébe tragikus sorsú édesanyja korán belecsepegtette Jézus és Mária szeretetét. Aztán hamarosan Tübingiában látjuk őt, a Minnesängerekről híres Wartburg várában, ahol dinamikus lényével és előítéleteket nem ismerő szeretetével gyorsan meghódította környezetét. Krisztusnak akart mindig kedvében járni, Krisztus szeretete sugárzott egész lényéből. A Keresztrefeszített előtt e szavakkal vette le fejedelmi ékszerét: „Hogyan viselhetnék én aranykoronát, amikor az Úr töviskoronát visel? És értem viseli!”

Élete Lajos őrgróf szerelmében teljesedett be. Az alig tizenéves Erzsébet és a huszonnégy éves Lajos Istenben szerették egymást, és segítették egymást az istenszeretet útján. Kimondhatatlan hálával fogadták a Teremtőtől az új élet ajándékát. Kit ne ragadna meg a tizenöt éves édesanya ragyogó boldogsága, Lajos és Erzsébet túlcserélte szeretete! A fiatal édesanyját Krisztus szeretete sürgette arra, hogy felkeresse a szegényeket, betegeket, összegyűjtse az elhagyatott gyermekeket. Ha Szent Pál mindenkinek mindene lett, hogy mindenkit üdvözítsen, Erzsébet mindenkinek anyja lett, hogy mindenkivel megossza Krisztus örömhírét.